

РЕЦЕНЗИЯ

от

проф. д-р Марин Русев, СУ „Св. Кл. Охридски“,
Геолого-географски факултет, катедра Регионална и политическа география

на

дисертационен труд за присъждане на
образователната и научна степен „доктор“

ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ	4.4. Науки за Земята
ДОКТОРАНТСКА ПРОГРАМА	География на страните – регионална и политическа география
АВТОР	Михаела Младенова Донкова
ТЕМА	„Гръцката културна идентичност и интеграционното взаимодействие между Балканите и Източното Средиземноморие“
НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ	доц. д-р Николай Попов

ДАНИИ ЗА ДОКТОРАНТА И ПРОЦЕДУРАТА

Докторант Михаела Донкова е учител по география с преподавателски стаж в различни училища на гр. Пловдив, с. Крумово и с. Белащица.

Завършва средното си образование през 2006 г. в СОУ "Св. Св. Кирил и Методий" – Пловдив с профилирана подготовка по история и гръцки език. През 2012 г. получава бакалавърска степен по специалност История и география, а през 2014 г. – магистърска по История. Прави много добро впечатление предоставената информация за владеене на гръцки и английски език, както и стремежът за усвояване на турски език – нещо, което е благоприятна предпоставка в контекста на нейната изследователска теза.

През 2017 г. Михаела Донкова печели конкурс и е зачислена като редовен докторант към катедра Регионална и политическа география, Геолого-географски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ (Ректорска заповед РД 20-1004 / 12. 07. 2017 г.). Отчислена е с право на защита по решение на Факултетния съвет на Геолого-географски факултет от 16. 06. 2020 и Ректорска заповед РД 20-1091.

Процедурата по защита на дисертационния труд започва с Ректорска заповед РД 38-330 / 14. 07. 2021 г. за свикване на разширен Катедрен съвет на катедра Регионална и политическа география и предложение на разширения Катедрен съвет от 17. 07. 2021 г., потвърдено от Ректорска заповед РД 38-440 / 09. 09. 2021 г. Настоящата рецензия се основава на решение на първото заседание на Научното жури от 17. 09. 2021 г.

Във връзка с процедурата докторантът декларира участие на научни конференции с 4 доклада и авторство на 1 статия в Годишника на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, книга 2 – География, том 112.

Няма нарушения, свързани с процедурата и организацията по защита на дисертацията. Представените от Михаела Донкова документи и материали съответстват на утвърдените нормативни документи.

ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Представеният за рецензиране труд е в обем от общо 303 страници, но неговата същностна част (без да се отчитат литературния списък и приложенията) е 243 страници. В структурно отношение то е представено в увод, 3 глави и заключение. Илюстрирано е с 12 таблици и 25 фигури. Картите/картосхемите са 25 (част от тях са включени по 2 или 3 в някоя от номерираните фигури). Близко половината от тях обаче имат само декларативно съдържание, свързано с общи фактологични характеристики, непълно покриващи основната работна хипотеза и нейните главни изследователски акценти. Малко са тези, които представят явления и/или процеси, свързани с прагматичната значимост на изследването и такива, чийто замисъл да е осъществен като пряко отражение на идеите и задачите, заложили от самия докторант. Същевременно като значими могат да се определят някои от историческите карти/картосхеми.

Като литература са посочени 121 научни труда, но при редица от тях липсва кореспонденция с цитираните в текста автори и техните изследвания, а

на места е нарушена и обратната връзка. Допълнително усложнение за читателите на изследването, както и за рецензентите, създава отделно използваното цитиране под черта. Трябва да се отбележи, че научен характер има и голяма част от отделния списък в друга група под наименованието „Интернет източници“. Според мен тяхното място е в първата група, като по подходящ начин се посочи допълнително, че могат да се търсят в определена част от електронното интернет пространство.

Смятам, че е недопустимо в дисертационен или какъвто и да е друг научен труд да съществуват полуйероглифични опити да се посочи електронен адрес от типа: .... bg/%D0%B3%D1%80%D1%8A1%86%D0%B8%D1%8.... или: .... index.shtml/issues/3_2001/index.shtml?page=stata&file=issues/... – нещо, което в т. нар. „Интернет източници“ се среща десетки пъти. Добре е в това отношение да се знае, че едно от най-важните предназначения на научното цитиране е да се улесни читателят в намиране на цитираните източници.

Не приемам също и опитът да ни се внуши, че wikipedia.org трябва да се отбелязва и цитира като научен източник на информация!

Предложените на нашето внимание материали в края на дисертацията под формата на приложения са изключително интересни от гледна точка на историческия, културологичния и/или политологичния анализ. Като цяло обаче, те не са достатъчно подходящи от гледна точка на историческата, културната и политическата география. Моето разбиране за приложения в географски изследвания на ниво дисертация са по-скоро свързани с карти, схеми /картосхеми, диаграми/картодиаграми в оригиналния им вид – дело на автори, които по други изследователски поводи успешно са илюстрирали първостепенни аспекти от основната теза на докторанта. Както и такива, които имат по-непряка връзка с отделните ѝ структурни елементи.

Като цяло структурата на изследването следва стремежа за ефективно постепенно стесняване както на обекта, така ѝ на предмета му. В този смисъл приемам като сравнително успешен опитът на Михаела Донкова и нейния

научен ръководител да изградят тезата си в три добре съподчинени като замисъл, наименования и изследователски задачи глави. Очаквах обаче резултатите в третата глава да бъдат представени в относително по-голям обем в сравнение с първите две, както и по-задълбочен политико-географски анализ във втора и трета глава по отношение на балканските страни и народи.

В първата глава е налице опит за представяне на теоретичните основи на работната хипотеза в дисертацията. На някои места той е несполучлив, поради значимо натрупване на цитирани постановки (голяма част от които са спорни, противоречиви или дискуссионни) без това да е съпроводено с критичен анализ, оценка и заемане на определена позицията от страна на докторанта. Изведени са обаче и редица важни фундаменти, които имат значение за изпълнението на задачите, свързани със следващите глави.

Приемам втора глава като най-успешна при разработването на дисертацията. Тук в най-пълна степен има съответствие с декларираната в заглавието на изследването тема. Особено висока оценка заслужава т. 2.1, където се изясняват пространствените основи на историческия процес, свързан с формирането на гръцката културна идентичност. Същевременно смятам, че фаворизирането на кипърската тема в такава степен (както тук, така и в трета глава) е засенчило възможността да се разкрият редица други важни аспекти, свързани с формирането на гръцката културна идентичност и нейното огромно съвременно влияние (вкл. геополитическо) – в Черноморския басейн, Източните крайбрежия на Егейския басейн, Светите земи и страни като Ливан, Сирия и Египет, басейните на Йонийско и Адриатическо море, страните от бивша Югославия, южните райони на България. Не твърдя, че авторът не се е докоснал до горепосочената тематика, но оставам с впечатлението, че това не е направено пълноценно.

Третата глава поставя във фокуса на вниманието България, нейното културно и интеграционно взаимодействие през призмата на основната работна хипотеза в дисертацията. С известна условност (най-вече заради вече

посоченото прекомерно фаворизиране на Кипър) приемам като правилно нейното структуриране в декларираните три точки. Структурата и съдържанието на втората от тях обаче смятам за фрагментарно и неефективно, тъй като от времената на античната елинска колонизация (точка 3.1) директно следват съвременните проблеми на двустранното българо-гръцко дипломатическо общуване и акцентите на едромащабното трансгранично сътрудничество (точка 3.2). Няма как да не се забележи съвсем частичното докосване до Ранното Средновековие и почти пълната липса на анализ, засягащ многовековното съжителство на балканските народи и култури под общата османска власт. Посочените пропуски са още един довод да се замислим за чия сметка са изведени иначе интересните и в определена степен значими кипърски акценти.

На 195 страница е посочено, че в края на VI в. пр. Хр. съществува „Одринска държава“ – нещо, което дори и обикновен читател може да възприеме като повече от недоглеждане... В изследването има и други примери за недостатъчно смислово или стилово прецизиране на текста преди окончателното му отпечатване – един от примерите за това е начинът, по който на страница 130 е изписано името на проф. Вера Мутафчиева...

Като цяло за дисертационното изследване може също да се посочи, че на места липсва взаимна връзка със заложените като теоретични постановки в първа глава акценти, свързани с пространствените измерения на културните процеси. Разгледани в пространствено-времево отношение те могат по много по-убедителен начин да представят първоначалните дифузни вълни по направление Близък изток – Източно Средиземноморие – Мала Азия – Балкани... И след този важен исторически ракурс да ни се представят процеси от по-ново време в противоположната посока, като именно тук да се открие и прагматичната съвременна полза за нашата държава, общество и култура.

В структурен и съдържателен план авторефератът е релевантен на основния дисертационен труд.

ОБЩА ОЦЕНКА НА ИЗСЛЕДВАНЕТО, КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ, ПРЕПОРЪКИ И ПРИНОСИ

Като цяло приемам получените научни резултати като достоверни и защитими. Както е видно, това е направено в резултат от безспорни изследователски усилия. Най-значимите недостатъци на изследването според мен са структурните – някои от изведените акценти не са в добра логическа съподчиненост и по този начин не обслужват в достатъчна степен поставената главна цел и произтичащите от нея изследователски задачи. Освен това има определени основания да се твърди, че научният потенциал на картографския метод е подценен – най-вече в качествено отношение. Налице е и значимо предоверяване на получените най-вече чрез исторически, културологичен и политологичен анализ резултати за сметка на възможностите, които дават отделни клонове на географията, в това число – и на обществената. Почти не се използват ефективно методите на изследване в икономическата география – особено що се отнася до съвременните аспекти на темата.

Според мен отстраняването на посочените недостатъци е възможно при евентуален опит за публикуване на резултатите от изследването под формата на монографично издание по дисертационната тема.

Докторантът представя справка за приноси в 3 пункта. Според мен първите два не трябва да звучат толкова претенциозно, защото имат твърде общи общи теоретични постановки и трябва да се редактират, като се адресират по-конкретно към някои успешни пространствени прагматични аспекти на изследването.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Рецензираното изследване засяга актуална проблематика и въпреки отправените критични бележки, трябва да се оцени като цяло положително. Отличава се със самостоятелност на вложените от докторанта творчески

усилия и автентичност на получените резултати. Може да бъде полезно като база за по-нататъшни изследвания в посочената тематична област.

Това ми дава основание да предложа на почитаемото Научно жури да присъди на докторант Михаела Младенова Донкова образователната и научна степен „доктор“, за което със „ЗА“ ще гласувам и аз.

10.11.2021 г.

Изготвил рецензията:

проф. д-р Марин Русев, катедра Регионална и политическа география, Геолого-географски факултет, Софийски университет „Свети Климент Охридски“